

ЮВІЛЕЙ ХАРКІВСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО МУЗЕЮ

З 27 вересня до 5 жовтня 2013 р. у Харківському літературному музеї відбувалися заходи з нагоди його 25-річчя. Насправді ювілей міг би бути значно соліднішим, якби музей, офіційно відкритий у Харкові ще 1932-го (про це свідчить запрошення письменникові Івану Дніпровському, яке можна побачити на виставці “Апокриф”), справді почав працювати. Однак репресії та перенесення столиці до Києва перешкодили його діяльності; можна лише здогадуватися, скільки унікальних експонатів, зібраних директором будинку імені В. Блакитного Максимом Лебедем, безслідно зникли. Утім основу колекції Літмузею склав архів уже згаданого І. Дніпровського: сотні листів та книжок, чернетки творів, автографи таких відомих діячів культури того часу, як М. Куліш, Лесь Курбас, М. Хвильовий, М. Йогансен, фото й особисті речі – усе це зберігала протягом життя вдова письменника М. Пилинська. Уже після її смерті син від другого шлюбу О. Бугаєвський передав значну частину архіву новоствореному музею.

Тож цілком закономірно, що під час святкувань 28 вересня відбулося відкриття виставки, присвяченої М. Пилинській – мовознавцю та перекладачці, “музі” літературного середовища Харкова 1920–1930-х рр., якій у листопаді 2013-го виповнилося 115 років від дня народження. 1920-м роком присвячено також 7-й том збірника з джерелознавства та текстології “Спадщина”, який видає Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Презентацію видання за участю співробітниці Інституту Я. Цимбал та представника видавництва “Лаурус” М. Климчука було проведено в Харківському літературному музеї в рамках святкувань ювілею та “Йогансенівських читань”, що відбуваються вже кілька років поспіль під час “Йогансен-fest”у. Один із організаторів фестивалю, знаний харківський літературознавець Р. Мельників, також презентував загалу своє дослідження “Літературні 1920-ті. Постаті (нариси, образки, етюди)”.

Крім наукових заходів та відкриття виставок, у Літмузеї протягом тижня тривали спеціальні версії усталених музейних програм, проходили поетичні читання, зустрічі з друзями та багато іншого. Особливо велику кількість відвідувачів привабили екскурсії по виставці “Григорій Сковорода: мандрівка за щастям”, а також у тій частині експозиції “Апокриф: тексти та долі українських письменників ХХ століття”, яка розкриває особливості літератури доби модернізму, Розстріляного Відродження та шістдесятництва. Ці теми цікавлять і школярів, і педагогів, особливо якщо врахувати, що в Харківському літмузеї не зловживають “традиційними” екскурсіями, де можна лише стояти та слухати. Властиво, кожна екскурсія – це інтерактивна освітня програма, завдяки якій можна відкрити для себе якийсь зовсім несподіваний аспект, здавалося б, давно відомої теми: скажімо, спробувати користуватися телеграфом, яким він був у часи М. Семенка; або осягнути торбу як спосіб життя мандрованих філософів на “Філософському торбознавстві” імені Сковороди. Останній зал експозиції “Апокриф” присвячений сучасній українській літературі – тут збираються ті автори, чії книжки стоять на полицях, а їхні автографи можна побачити прямо на шпалерах на стіні.

Окремі екскурсії відбулися й поза стінами Літмузею, зокрема пішохідна мандрівка “Літературним ярмарком” від майдану Конституції до Літмузею – тією частиною міста, про яку Ю. Смолич писав: “Літературним ярмарком” прозвано, власне, спочатку відтинок Сумської вулиці від кафе “Пок” і Театральної площі, де обабіч бульвару розташувалися редакції газет і журналів, – аж до площі Мироносицької, де містилося тоді ДВОУ (“Державне видавниче об’єднання України”). На тротуарах цих трьох кварталів завжди можна було зустрітися з ким-небудь із письменників та редакційних працівників: тут обмінювались літературними новинами й редакційними сенсаціями. Тут можна було “продати” й “придбати”: вірші, поеми, оповідання, п’єси й романи. Тут же, забігши до видавництва та редакцій, можна було перехопити й аван і зразу ж “розміняти” його – в кафе “Пок”, у бильярдної Парфішки або й в ресторані “Ділового клубу” за рогом Римарської”.

Спеціально для музейних працівників співробітники Літмузею Т. Пилипчук та О. Черемська провели тренінг під назвою “Zoom in – zoom out: опції музею та відвідувача”, на якому учасникам було запропоновано три основні теми: сучасні тенденції експозиційної роботи, динамічний музей, тексти в музеї. Упродовж дня 30 вересня наші колеги з десяти харківських музеїв обговорювали, як зробити виставку цікавою для відвідувачів та застосовували набуті знання в ході практичних завдань.

Серед інших заходів “Парафразу” 3 жовтня відбулася подорож до філії Харківського літературного музею – кімнати-музею Г. Хоткевича в с. Високий. Там, у колишній садибі видатного письменника, музиканта та етнографа, влаштовано експозицію, що розкриває різні грані його таланту. Співробітники кімнати-музею регулярно проводять екскурсії, завдяки яким зберігається пам’ять про цю непересічну людину. З нагоди святкувань усі, хто приїхав до Високого, змогли почути козарський концерт та виступ дитячого гурту “Височани”, відомого не лише в селищі, а й у районі та області. Спільно з фондом національно-культурних ініціатив імені Гната Хоткевича, що працює в Харкові, Літмузей часто проводить тематичні виставки, покликані поглибити знання традиційної культури українців. Однією з таких виставок стала відкрита під час святкувань експозиція “Епос: музичні інструменти в українській та світовій співоцькій традиції”.

Зрозуміло, що з огляду на специфіку музею найбільше під час святкувань було поетичних читань. 27 вересня Літмузей вітали зі святом учасники “Йогансен-fest”у; 2 жовтня “майстри пера і фрази” – знані харківські поети А. Перерва, О. Ковальова, В. Романовський, В. Бойко та інші; а також іще не надто відомі поети-початківці, які брали участь у “Читаннях на драбині” 4 жовтня.

5 жовтня, в останній день святкувань, відбулися традиційні “Вихідні в Літмузеї” (щомісяця в останню суботу ми запрошуємо до відвідин батьків із дітьми, котрі не можуть відвідати виставки під час робочого тижня). Цього дня відвідувачі мали змогу не лише взяти участь в інтерактивних заняттях (таких як “Легенди про музичні інструменти”, “Аліса в країні Див” чи “Кіт у мішку”), а й поспілкуватися з відомим дитячим письменником І. Андрусюком, котрий спеціально приїхав до Харкова з програмою “М’яке і пухнасте, або Чакалка + Бурундук = ціле стадо диких кабанів”.

Заходи з нагоди 25-річчя Харківського літературного музею викликали значне зацікавлення з боку харків’ян та гостей з інших міст, тож і надалі запрошуємо до відвідин усіх, кому небайдужа українська література.

*Тетяна Трофименко
м. Харків*

Отримано 10 листопада 2013 р.